Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (pierwsza izba)

z dnia 3 października 2019 r.*

Odesłanie prejudycjalne – Współpraca sądowa w sprawach cywilnych – Rozporządzenie (UE) nr 1215/2012 – Artykuł 17 ust. 1 – Jurysdykcja w sprawach dotyczących umów konsumenckich – Pojęcie „konsumenta” – Osoba fizyczna przeprowadzająca transakcje na międzynarodowym rynku wymiany walut za pośrednictwem spółki brokerskiej – Rozporządzenie (WE) nr 593/2008 (Rzym I) – Dyrektywa 2004/39/WE – Pojęcie „klienta detalicznego”

W sprawie C-208/18

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Nejvyšší soud (sąd najwyższy, Republika Czeska) postanowieniem z dnia 13 marca 2018 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 23 marca 2018 r., w postępowaniu:

Jana Petruchová

przeciwko

FIBO Group Holdings Limited,

TRYBUNAŁ (pierwsza izba),

w składzie: J.C. Bonichot, prezes izby, C. Toader, A. Rosas, L. Bay Larsen i M. Safjan (sprawozdawca), sędziowie,

rzecznik generalny: E. Tanchev,

sekretarz: M. Aleksejev, kierownik wydziału,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 31 stycznia 2019 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

– w imieniu J. Petruchovej przez M. Hostinskiego, advokát,

– w imieniu FIBO Group Holdings Limited przez J. Komárka, advokát,

– w imieniu rządu czeskiego przez M. Smolka i J. Vláčila, działających w charakterze pełnomocników,

– w imieniu rządu polskiego przez B. Majczynę, działającego w charakterze pełnomocnika,

– w imieniu Komisji Europejskiej przez M. Šimerdovą i M. Heller, działające w charakterze pełnomocników,

* Język postępowania: czeski.

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 11 kwietnia 2019 r.,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 17 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 2012, L 351, s. 1).

2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu między Janą Petruchovą a FIBO Group Holdings Limited (zwaną dalej „FIBO") w przedmiocie żądania zapłaty różnicy między zyskiem zrealizowanym przez J. Petruchovą a zyskiem, jaki uzyskałaby ona, gdyby złożone przez nią zlecenie zakupu waluty zostało wykonane przez FIBO bez opóźnienia.

Ramy prawne

Rozporządzenie nr 1215/2012

3 Zgodnie z motywami 15, 16 i 18 rozporządzenia nr 1215/2012:

„(15) Przepisy o jurysdykcji powinny być w wysokim stopniu przewidywalne i opierać się na zasadzie, że jurysdykcję w ogólności mają sądy miejsca zamieszkania [względnie siedziby] pozwanego. […]

(16) Jurysdykcja oparta na łączniku miejsca zamieszkania [względnie siedziby] powinna zostać uzupełniona jurysdykcją opartą na innych łącznikach, które powinny zostać dopuszczone ze względu na ścisły związek pomiędzy sądem a sporem prawnym lub w interesie prawidłowego sprawowania wymiaru sprawiedliwości [w interesie zapewnienia sprawnego przebiegu postępowań]. […]

[…]

(18) W sprawach dotyczących ubezpieczenia, umów z udziałem konsumentów i z zakresu prawa pracy strona słabsza powinna być chroniona przez przepisy jurysdykcyjne dla niej bardziej korzystne niż przepisy ogólne".

4 Zawarta w rozdziale II rozporządzenia nr 1215/2012 sekcja 4, zatytułowana „Jurysdykcja w sprawach dotyczących umów konsumenckich", obejmuje art. 17–19. Artykuł 17 ust. 1 i 3 wspomnianego rozporządzenia stanowi:

„1. Jeżeli przedmiotem postępowania jest umowa lub roszczenia z umowy, którą zawarła osoba, konsument, w celu, który nie może być uważany za działalność zawodową lub gospodarczą tej osoby, jurysdykcję określa się na podstawie niniejszej sekcji, nie naruszając przepisów art. 6 i art. 7 pkt 5,

a) jeżeli chodzi o umowę sprzedaży na raty rzeczy ruchomych;

b) jeżeli chodzi o umowę pożyczki spłacanej ratami lub inną umowę kredytową, która przeznaczona jest na finansowanie kupna rzeczy tego rodzaju; lub

c) we wszystkich innych przypadkach – gdy druga strona umowy w państwie członkowskim, na terytorium którego konsument ma miejsce zamieszkania prowadzi działalność zawodową lub taką działalnoś[ć] w jakikolwiek sposób kieruje do tego państwa członkowskiego lub do kilku państw włącznie z tym państwem członkowskim, a umowa wchodzi w zakres tej działalności.

[…]

3. Niniejsza sekcja nie ma zastosowania do umów przewozu, z wyjątkiem umów podróży przewidujących w zamian za cenę ryczałtową połączone świadczenia przewozu i noclegu".

5 Artykuł 18 ust. 1 rozporządzenia nr 1215/2012 stanowi:

„Konsument może wytoczyć powództwo przeciwko swojemu kontrahentowi przed sądem państwa członkowskiego, na którego terytorium kontrahent ten ma [siedzibę], albo bez względu na [siedzibę] kontrahenta – przed sądem miejsca, w którym konsument ma miejsce zamieszkania".

6 Artykuł 19 rozporządzenia nr 1215/2012 ma następujące brzmienie:

„Od przepisów niniejszej sekcji można odstąpić na podstawie umowy tylko wówczas:

1) jeżeli umowa została zawarta po powstaniu sporu;

2) jeżeli przyznaje ona konsumentowi uprawnienie do wytaczania powództwa przed sądy inne niż wymienione w niniejszej sekcji; lub

3) jeżeli została ona zawarta między konsumentem a jego kontrahentem, którzy w chwili zawarcia umowy mają miejsce zamieszkania lub zwykłego pobytu [względnie siedzibę] w tym samym państwie członkowskim, a umowa ta przewiduje jurysdykcję sądów tego państwa członkowskiego, o ile taka umowa jest dopuszczalna w świetle prawa tego państwa członkowskiego".

7 Artykuł 25 ust. 4 rozporządzenia nr 1215/2012 stanowi:

„Umowy jurysdykcyjne lub odpowiednie przepisy zawarte w warunkach powołania trustu nie wywołują skutku prawnego, jeżeli są sprzeczne z przepisami art. 15, 19 lub 23 albo jeżeli sądy, których jurysdykcja została wyłączona przez strony w umowie [w tych umowach lub przepisach] mają wyłączną jurysdykcję na podstawie art. 24".

Rozporządzenie Rzym I

8 Zgodnie z motywami 7, 28 i 30 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 593/2008 z dnia 17 czerwca 2008 r. w sprawie prawa właściwego dla zobowiązań umownych (Rzym I) (Dz.U. 2008, L 177, s. 6; sprostowanie Dz.U. 2009, L 309, s. 87, zwanego dalej „rozporządzeniem Rzym I"):

„(7) Przedmiotowy zakres zastosowania oraz przepisy niniejszego rozporządzenia powinny być spójne z rozporządzeniem Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych [(Dz.U. 2001, L 12, s. 1 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 19, t. 4, s. 42)] (»Bruksela I«) oraz rozporządzeniem (WE) nr 864/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lipca 2007 r. dotyczącym prawa właściwego dla zobowiązań pozaumownych (»Rzym II«) [(Dz.U. 2007, L 199, s. 40)].

[…]

(28) Istotne jest zapewnienie, by ogólnej regule mającej zastosowanie do umów konsumenckich nie podlegały prawa i obowiązki stanowiące instrument finansowy, gdyż mogłoby to doprowadzić do sytuacji, w której różne prawa byłyby właściwe dla każdego z wydanych instrumentów, a zatem zmieniać ich charakter i uniemożliwiać ich emisję oraz przedstawianie w ofercie. […]

(30) Do celów niniejszego rozporządzenia przez instrumenty finansowe i zbywalne papiery wartościowe należy rozumieć instrumenty, o których mowa w art. 4 dyrektywy 2004/39/WE [Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie rynków instrumentów finansowych, zmieniającej dyrektywę Rady 85/611/EWG i 93/6/EWG i dyrektywę 2000/12/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz uchylającej dyrektywę Rady 93/22/EWG (Dz.U. L 145, s. 1).]".

9 Artykuł 1 rozporządzenia Rzym I, zatytułowany „Przedmiotowy zakres zastosowania", stanowi w ust. 1 akapit pierwszy:

„Niniejsze rozporządzenie stosuje się do zobowiązań umownych w sprawach cywilnych i handlowych powiązanych z prawem różnych państw".

10 Artykuł 6 tego rozporządzenia, zatytułowany „Umowy konsumenckie", przewiduje:

„1. Bez uszczerbku dla art. 5 i 7 umowa zawarta przez osobę fizyczną w celu, który można uznać za niezwiązany z jej działalnością gospodarczą lub zawodową (»konsument«), z inną osobą wykonującą działalność gospodarczą lub zawodową (»przedsiębiorca«) podlega prawu państwa, w którym konsument ma miejsce zwykłego pobytu, pod warunkiem że przedsiębiorca:

a) wykonuje swoją działalność gospodarczą lub zawodową w państwie, w którym konsument ma miejsce zwykłego pobytu; lub

b) w jakikolwiek sposób kieruje taką działalność do tego państwa lub do kilku państw z tym państwem włącznie;

a umowa wchodzi w zakres tej działalności.

[…]

4. Ustępów 1 i 2 nie stosuje się do:

[…]

d) praw i obowiązków stanowiących instrument finansowy oraz do praw i obowiązków stanowiących warunki rządzące emisją oraz ofertą publiczną, publiczną ofertą przejęcia zbywalnych papierów wartościowych, jak również subskrypcją i umorzeniem jednostek uczestnictwa w przedsiębiorstwach zbiorowego inwestowania, o ile działania takie nie stanowią świadczenia usług finansowych;

[…]".

Dyrektywa 2004/39

11 Artykuł 4 dyrektywy 2004/39, zatytułowany „Definicje”, stanowił w ust. 1:

„Do celów niniejszej dyrektywy stosuje się poniższe definicje:

[…]

10) »klient« oznacza każdą osobę fizyczną lub prawną, na której rzecz przedsiębiorstwo inwestycyjne świadczy usługi inwestycyjne i/lub dodatkowe;

11) »klient branżowy [profesjonalny]« oznacza klienta wypełniającego kryteria ustanowione w załączniku II;

12) »klient detaliczny« oznacza klienta, który nie jest klientem branżowym [profesjonalnym];

[…]

17) »instrumenty finansowe« oznacza[ją] instrumenty określone w sekcji C załącznika I;

[…]”.

12 Sekcja C załącznika I do dyrektywy 2004/39, zatytułowana „Instrumenty finansowe”, zawierała wykaz instrumentów finansowych objętych zakresem stosowania tej dyrektywy, wśród których, w pkt 9 owej sekcji, zostały wymienione „kontrakty finansowe na transakcje różnicowe”.

13 Sekcja I załącznika II do dyrektywy 2004/39, zatytułowana „Kategorie klientów, których uznaje się za klientów branżowych [profesjonalnych]”, miała następujące brzmienie:

„[Do celów niniejszej dyrektywy p]odmioty wymienione poniżej należy uznać za klientów branżowych [profesjonalnych] w odniesieniu do wszelkiego rodzaju usług [inwestycyjnych] i działalności inwestycyjnej oraz związanych z instrumentami finansowymi do celów dyrektywy [oraz instrumentów finansowych]:

1) Podmioty, które są uprawnione lub podlegają przepisom wykonawczym dotyczącym prowadzenia działalności na rynkach finansowych [które w celu prowadzenia działalności na rynkach finansowych muszą uzyskać zezwolenie lub są objęte odpowiednimi uregulowaniami]. Poniższy wykaz należy rozumieć jako obejmujący wszystkie uprawnione podmioty prowadzące działalność charakterystyczną dla wymienionych podmiotów […]:
   a) Instytucje kredytowe
   b) Przedsiębiorstwa inwestycyjne
   c) Inne uprawnione lub regulowane instytucje finansowe [Inne instytucje finansowe, które w celu prowadzenia działalności na rynkach finansowych muszą uzyskać zezwolenie lub są objęte odpowiednimi uregulowaniami]

   […]

2) Duże przedsiębiorstwa spełniające dwa z podanych poniżej wymogów dotyczących wielkości aktywów:

   – zestawienie bilansowe ogółem: 20 000 000 EUR;

   – obrót netto: 40 000 000 EUR;

– fundusze własne: 2 000 000 EUR;

3) Krajowe i regionalne władze rządowe; instytucje publiczne, które zarządzają długiem publicznym; banki centralne; międzynarodowe i pozakrajowe [ponadnarodowe] instytucje takie jak Bank Światowy, [Międzynarodowy Fundusz Walutowy] (MFW), [Europejski Bank Centralny] (EBC), [Europejski Bank Inwestycyjny [(EBI)] i inne, podobne organizacje międzynarodowe.

4) Inni inwestorzy instytucjonalni […]

Podmioty wymienione powyżej uznaje się za klientów branżowych [profesjonalnych]. Jednakże należy im zezwolić na domaganie się od podmiotów niestosujących traktowania branżowego i przedsiębiorstw inwestycyjnych zapewniania wyższego poziomu ochrony [Podmioty te powinny jednakże mieć możliwość wnoszenia o traktowanie zastrzeżone dla podmiotów nieprofesjonalnych, a przedsiębiorstwa inwestycyjne mogą zgodzić się na przyznanie im wyższego poziomu ochrony]. Jeżeli klient przedsiębiorstwa inwestycyjnego jest przedsiębiorstwem określonym powyżej, przed przystąpieniem do świadczenia usług przedsiębiorstwo inwestycyjne musi powiadomić klienta, że w oparciu o informacje dostępne [temu] przedsiębiorstwu, klienta uznaje się za [klienta] branżowego [profesjonalnego] i traktuje się go jako takiego, chyba że przedsiębiorstwo i klient ustal[ą] inaczej. […]

[…]”.

14 Sekcja II załącznika II do dyrektywy 2004/39, zatytułowana „Klienci, których na życzenie [na ich wniosek] można traktować jako branżowych [profesjonalnych]”, zawierała pkt II.1, zatytułowany „Kryteria identyfikacji”. Punkt ten miał następujące brzmienie:

„[…]

[…] [p]rzedsiębiorstwom inwestycyjnym zezwala się na traktowanie klientów wymienionych powyżej jak klientów branżowych [profesjonalnych] pod warunkiem wypełnienia [przez nich wskazanych poniżej] kryteriów i procedur. Jednakże nie należy uznawać, że klienci ci posiadają wiedzę rynkową oraz doświadczenie [rynkowe] porównywalne z posiadanymi przez klientów ujętych w kategoriach wymienionych w sekcji I.

Zniesienie wszelkiego rodzaju środków [To obniżenie poziomu] ochrony uznaje się za obowiązujące, jeżeli właściwa ocena […] daje uzasadnione gwarancje [uznaje się za ważne pod warunkiem przeprowadzenia właściwej oceny]

[…]

W toku [W ramach] powyższej oceny, należy wypełnić przynajmniej następujące kryteria [przynajmniej dwa z następujących kryteriów]:

– w ciągu [w okresie] poprzedzających czterech kwartałów klient zawierał transakcje o znacznej wielkości na właściwym rynku […] z przeciętną częstotliwością 10 razy na kwartał,

– wielkość pakietu instrumentów finansowych klienta określon[ego] jako obejmując[ego] depozyty środków pieniężnych i instrumenty finansowe przekracza 500 000 EUR,

– klient pracuje lub pracował w sektorze finansowym w ciągu przynajmniej jednego roku [przez co najmniej rok], prowadząc działalność branżową [zawodową], która wymaga wiedzy dotyczącej planowanych transakcji lub usług”.

Spór w postępowaniu głównym i pytanie prejudycjalne

15 Jana Petruchová ma miejsce zamieszkania w Republice Czeskiej. FIBO jest spółką brokerską prawa cypryjskiego prowadzącą działalność gospodarczą w dziedzinie zbywalnych papierów wartościowych.

16 W dniu 2 października 2014 r. J. Petruchová zawarła na odległość z FIBO umowę ramową (zwaną dalej „umową ramową"), której celem było umożliwienie J. Petruchovej przeprowadzania transakcji na międzynarodowym rynku wymiany walut FOREX (*Foreign Exchange*) (zwanym dalej „rynkiem FOREX") poprzez składanie zleceń zakupu i sprzedaży waluty bazowej, które FIBO miała wykonywać za pośrednictwem swojej platformy transakcyjnej online.

17 W tym celu umowa ramowa przewidywała zawieranie między J. Petruchovą a FIBO indywidualnych umów, a mianowicie kontraktów finansowych na transakcje różnicowe (zwanych dalej „CFD"), stanowiących instrumenty finansowe, których istota polega na osiąganiu zysków z tytułu różnic w kursach wymiany obowiązujących odpowiednio przy zakupie i przy sprzedaży waluty bazowej w odniesieniu do waluty krzyżowej.

18 Chociaż na rynku FOREX można przeprowadzać transakcje przy użyciu własnych środków finansowych, J. Petruchová skorzystała z możliwości zawierania transakcji w tzw. lotach, gdzie 1 lot ma wartość 100 000 USD (dolarów amerykańskich) (około 88 000 EUR), przy wykorzystaniu efektu dźwigni. Mechanizm ten umożliwił jej przeprowadzanie transakcji z udziałem większych środków finansowych niż te, którymi dysponowała. Otwierając pozycję w chwili zakupu waluty bazowej, J. Petruchová zaciągała u FIBO pożyczkę, którą spłacała zamykając swą pozycję poprzez sprzedaż zakupionej kwoty waluty bazowej.

19 Artykuł 30 umowy ramowej zawiera klauzulę prorogacyjną przyznającą jurysdykcję sądom cypryjskim.

20 W dniu 3 października 2014 r. J. Petruchová zawarła z FIBO CFD, na podstawie którego złożyła zlecenie zakupu 35 lotów po kursie wymiany określonym względem jena japońskiego (JPY).

21 Ze względu na przetwarzanie długiej serii zleceń w systemie transakcyjnym FIBO, zlecenie złożone przez J. Petruchovą zostało zrealizowane przez tę spółkę z opóźnieniem wynoszącym 16 sekund, w trakcie których na rynku FOREX nastąpiła zmiana kursu wymiany USD/JPY. W konsekwencji zakup, przez FIBO, zleconej przez J. Petruchovą kwoty dolarów amerykańskich nastąpił po innym kursie wymiany USD/JPY niż ten, który J. Petruchová zaakceptowała, zatwierdzając zlecenie zakupu.

22 Zdaniem J. Petruchovej, gdyby jej zlecenie zakupu waluty bazowej zostało zrealizowane na czas, a nie z opóźnieniem, osiągnęłaby ona zysk trzykrotnie wyższy.

23 W tych okolicznościach, w dniu 12 października 2015 r., J. Petruchová wytoczyła powództwo przed Krajský soud v Ostravě (sądem okręgowym w Ostrawie, Republika Czeska), powołując się na bezpodstawne wzbogacenie po stronie FIBO.

24 Jak wynika z postanowienia odsyłającego, J. Petruchová, uważając się za „konsumenta" w rozumieniu art. 17 ust. 1 rozporządzenia nr 1215/2012, wystąpiła do sądu właściwego ze względu na jej miejsce zamieszkania. Uznała ona ponadto, że zgodnie z art. 19 pkt 1 i art. 25 ust. 4 tego rozporządzenia klauzula prorogacyjna zawarta z konsumentem przed powstaniem sporu jest bezskuteczna.

25 Postanowieniem z dnia 29 września 2016 r. Krajský soud v Ostravě (sąd okręgowy w Ostrawie) odrzucił powództwo J. Petruchovej. Sąd ten uznał, że klauzula prorogacyjna zawarta w art. 30 umowy wywoływała skutki prawne, a co za tym idzie, że sąd ten nie ma jurysdykcji międzynarodowej do orzekania w przedmiocie zawisłego przed nim sporu. Wspomniany sąd orzekł, że J. Petruchovej nie można uznać za „konsumenta" w rozumieniu art. 17 ust. 1 rozporządzenia nr 1215/2012 z tego względu, że nie zawarła ona spornego CFD w celu zaspokojenia osobistych potrzeb, że dysponuje

fachową wiedzą niezbędną do zawarcia CFD, że działała w celu osiągnięcia zysku i że została powiadomiona o ryzyku związanym z CFD oraz o tym, że CFD nie są odpowiednie dla „klientów detalicznych" w rozumieniu art. 4 ust. 1 pkt 12 dyrektywy 2004/39. Ponadto Krajský soud v Ostravě (sąd okręgowy w Ostrawie) uznał, że art. 17 ust. 1 rozporządzenia nr 1215/2012 powinien być interpretowany w ten sam sposób co art. 6 rozporządzenia Rzym I ze względu na wymóg zachowania spójności reżimu norm kolizyjnych z przepisami o jurysdykcji międzynarodowej w sprawach dotyczących umów konsumenckich. Tymczasem, jak wskazał ów sąd, instrumenty finansowe są wyłączone z zakresu stosowania tego ostatniego przepisu.

26 Postanowieniem z dnia 17 stycznia 2017 r. Vrchní soud v Olomouci (sąd apelacyjny w Ołomuńcu, Republika Czeska) utrzymał w mocy postanowienie Krajský soud v Ostravě (sądu okręgowego w Ostrawie).

27 W tej sytuacji J. Petruchová wniosła do Nejvyšší soud (sądu najwyższego, Republika Czeska), sądu odsyłającego w niniejszej sprawie, kasację od pierwszego postanowienia.

28 Sąd odsyłający wskazuje, że gdyby J. Petruchová miała zostać uznana za konsumenta w rozumieniu art. 17 ust. 1 rozporządzenia nr 1215/2012, art. 30 umowy ramowej przyznający wyłączną jurysdykcję sądom cypryjskim byłby bezskuteczny.

29 Sąd ten przypomina w tym względzie, że zgodnie z art. 25 ust. 4 tego rozporządzenia klauzule prorogacyjne są bezskuteczne, jeżeli są sprzeczne z przepisami art. 19 wspomnianego rozporządzenia. Ten ostatni artykuł dopuszcza odstąpienie od przepisów sekcji 4 rozdziału II owego rozporządzenia, regulującej jurysdykcję w sprawach dotyczących umów konsumenckich, wyłącznie na podstawie umowy zawartej po powstaniu sporu, umowy przyznającej konsumentowi uprawnienie do wytaczania powództwa przed sądy inne niż wymienione w owej sekcji 4 lub umowy zawartej między konsumentem a jego kontrahentem, którzy w chwili jej zawarcia mają miejsce zamieszkania, zwykłego pobytu lub siedzibę w tym samym państwie członkowskim, przewidującej jurysdykcję sądów tego państwa członkowskiego.

30 Tymczasem, w opinii sądu odsyłającego, art. 30 umowy ramowej nie spełnia żadnej z powyższych przesłanek, jako że, po pierwsze, umowa ramowa została zawarta przed powstaniem sporu, po drugie, klauzula prorogacyjna pozbawia J. Petruchovą przewidzianego w art. 18 ust. 1 rozporządzenia nr 1215/2012 uprawnienia do wytoczenia powództwa przed sądami państwa członkowskiego właściwymi ze względu na jej miejsce zamieszkania i, po trzecie, w chwili zawarcia umowy ramowej strony postępowania miały odpowiednio miejsce zamieszkania i siedzibę w różnych państwach członkowskich.

31 W tym właśnie kontekście sąd odsyłający powziął wątpliwości w przedmiocie wykładni pojęcia „konsument" w rozumieniu art. 17 ust. 1 rozporządzenia nr 1215/2012 oraz co do tego, czy osobę w sytuacji J. Petruchovej można uznać za konsumenta. W tym względzie sąd ten uznał, że czeskie sądy niższej instancji dokonały błędnej wykładni wspomnianego pojęcia.

32 Po pierwsze bowiem, sąd odsyłający podnosi, że „klient detaliczny" w rozumieniu art. 4 ust. 1 pkt 12 dyrektywy 2004/39 niekoniecznie jest „konsumentem" w rozumieniu art. 17 ust. 1 rozporządzenia nr 1215/2012, co wynika z faktu, że te dwa akty prawa pochodnego różnią się zakresami i „klient detaliczny" w rozumieniu pierwszego z tych aktów może być podmiotem prowadzącym działalność zawodową lub gospodarczą w rozumieniu drugiego z nich.

33 Po drugie, zdaniem sądu odsyłającego, choć prawdą jest, że należy zachować spójność reżimu norm kolizyjnych z przepisami o jurysdykcji międzynarodowej w sprawach dotyczących umów konsumenckich, art. 17 ust. 1 rozporządzenia nr 1215/2012 nie powinien być interpretowany w ten sam sposób co art. 6 ust. 1 rozporządzenia Rzym I, zważywszy, że rozporządzenia te różnią się przedmiotem regulacji, przy czym pierwsze z nich reguluje kwestie proceduralne, a drugie zawiera

normy kolizyjne służące ustaleniu mającego zastosowanie prawa materialnego. Tym samym, jak twierdzi sąd odsyłający, przepisy sekcji 4 rozdziału II rozporządzenia nr 1215/2012 mają zastosowanie do umów odnoszących się do instrumentów finansowych i inwestycyjnych z tego względu, że wyłączone z zakresu stosowania tej sekcji są jedynie niektóre umowy przewozu.

34 W tym względzie, zdaniem sądu odsyłającego również z wyroku Trybunału z dnia 28 stycznia 2015 r., Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37) można wyprowadzić wniosek, że art. 17 ust. 1 rozporządzenia nr 1215/2012 nie zawęża ochrony konsumentów w dziedzinie instrumentów finansowych i inwestycji.

35 Po trzecie wreszcie, zgodnie ze stanowiskiem sądu odsyłającego, do celów kwalifikacji zainteresowanej osoby jako „konsumenta" w rozumieniu art. 17 ust. 1 rozporządzenia nr 1215/2012 pozbawiona znaczenia jest okoliczność, że przeprowadzone przez nią transakcje opiewały na znaczące kwoty, że osoba ta posiada specyficzną fachową wiedzę, czy też że sporna umowa jest złożona, nietypowa lub wiąże się dla tej osoby z ryzykiem, o którym została ona powiadomiona.

36 W tych okolicznościach Nejvyšší soud (sąd najwyższy) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Czy art. 17 ust. 1 rozporządzenia [nr 1215/2012] powinien być interpretowany w ten sposób, że za konsumenta w rozumieniu tego przepisu uznać należy również osobę, której dotyczy postępowanie główne, a która uczestniczy w transakcjach na [rynku FOREX] na podstawie aktywnie składanych przez siebie zleceń, jednakże za pośrednictwem osoby trzeciej będącej przedsiębiorcą?".

W przedmiocie pytania prejudycjalnego

37 W swoim pytaniu sąd odsyłający zmierza co do istoty do ustalenia, czy art. 17 ust. 1 rozporządzenia nr 1215/2012 należy interpretować w ten sposób, że osoba fizyczna, która na podstawie umowy takiej jak CFD zawarta ze spółką brokerską przeprowadza transakcje na rynku FOREX za pośrednictwem tej spółki, może zostać uznana za „konsumenta" w rozumieniu tego przepisu, i czy do celów tej kwalifikacji mają znaczenie czynniki takie jak: wartość transakcji przeprowadzonych na podstawie takiej umowy, istotne ryzyko strat finansowych związane z jej zawarciem, ewentualna fachowa wiedza tej osoby w dziedzinie instrumentów finansowych lub jej aktywna postawa w ramach tych transakcji, a także okoliczność, że instrumenty finansowe nie są objęte zakresem art. 6 rozporządzenia Rzym I lub że osoba ta jest „klientem detalicznym" w rozumieniu art. 4 ust. 1 pkt 12 dyrektywy 2004/39.

38 Tytułem wstępu należy przypomnieć, że zważywszy, iż rozporządzenie nr 1215/2012 uchyliło i zastąpiło rozporządzenie nr 44/2001, dokonana przez Trybunał wykładnia przepisów tego ostatniego rozporządzenia obowiązuje także w odniesieniu do rozporządzenia nr 1215/2012, gdy przepisy tych dwóch aktów prawa Unii można uznać za równoważne (wyrok z dnia 15 listopada 2018 r., Kuhn, C-308/17, EU:C:2018:956, pkt 31 i przytoczone tam orzecznictwo). Tak jest między innymi w przypadku art. 15–17 rozporządzenia nr 44/2001 oraz art. 17–19 rozporządzenia nr 1215/2012.

39 Zgodnie z orzecznictwem Trybunału art. 17 ust. 1 rozporządzenia nr 1215/2012 stosuje się w sytuacjach, w których są spełnione trzy przesłanki, a mianowicie, po pierwsze, gdy jedna ze stron umowy jest konsumentem działającym w celu, który nie może zostać uznany za jego działalność zawodową lub gospodarczą, po drugie, gdy umowa między takim konsumentem a przedsiębiorcą została faktycznie zawarta, i po trzecie, gdy taka umowa należy do jednej z kategorii określonych w art. 17 ust. 1 lit. a)–c) wspomnianego rozporządzenia. Przesłanki te muszą zostać spełnione łącznie, a zatem w wypadku niespełnienia jednej z tych trzech przesłanek jurysdykcja nie może zostać ustalona na podstawie przepisów dotyczących umów konsumenckich (zob. podobnie wyrok z dnia 23 grudnia 2015 r., Hobohm, C-297/14, EU:C:2015:844, pkt 24 i przytoczone tam orzecznictwo).

40 Jak wynika z postanowienia odsyłającego, pytanie skierowane do Trybunału w niniejszej sprawie dotyczy pierwszej z tych trzech przesłanek, a mianowicie kwalifikacji jednej ze stron umowy jako „konsumenta".

41 Trybunał uściślił już w tym względzie, że pojęcie „konsumenta" w rozumieniu art. 17 i 18 rozporządzenia nr 1215/2012 należy interpretować w sposób ścisły, odwołując się do pozycji danej osoby w ramach określonej umowy, z uwzględnieniem natury i celu tej umowy, a nie do sytuacji subiektywnej tejże osoby, ponieważ ta sama osoba może być uważana za konsumenta w odniesieniu do pewnych czynności i za przedsiębiorcę w odniesieniu do innych czynności (zob. podobnie wyrok z dnia 25 stycznia 2018 r., Schrems, C-498/16, EU:C:2018:37, pkt 29 i przytoczone tam orzecznictwo).

42 Trybunał wywiódł z powyższego, że jedynie umowy zawarte poza ramami jakiejkolwiek działalności o charakterze zawodowym lub gospodarczym, lub jakiegokolwiek celu o takim charakterze i niezależnie od nich, to jest zawarte jedynie w celu zaspokojenia własnych potrzeb prywatnej konsumpcji danej osoby, są objęte zakresem szczególnego reżimu, przewidzianego w owym rozporządzeniu w celu ochrony konsumenta uznawanego za słabszą stronę umowy (wyrok z dnia 25 stycznia 2018 r., Schrems, C-498/16, EU:C:2018:37, pkt 30 i przytoczone tam orzecznictwo).

43 Ta szczególna ochrona nie znajduje uzasadnienia w przypadku umowy zawartej dla celów prowadzenia działalności zawodowej lub gospodarczej, nawet jeśli działalność ta jest przewidziana w przyszłości, ponieważ przyszły charakter działalności nie umniejsza jej zawodowego lub gospodarczego charakteru (wyrok z dnia 14 lutego 2019 r., Milivojević, C-630/17, EU:C:2019:123, pkt 89 i przytoczone tam orzecznictwo).

44 Z powyższego wynika, że szczególne przepisy jurysdykcyjne zawarte w art. 17–19 rozporządzenia nr 1215/2012 znajdują co do zasady zastosowanie jedynie w sytuacji, gdy celem umowy zawartej między stronami jest inne niż gospodarcze wykorzystanie danego towaru bądź usługi (zob. podobnie wyrok z dnia 25 stycznia 2018 r., Schrems, C-498/16, EU:C:2018:37, pkt 31 i przytoczone tam orzecznictwo).

45 W świetle powyższych uwag należy zbadać, czy osoba, która na podstawie umowy takiej jak CFD zawarta ze spółką brokerską, przeprowadza transakcje na rynku FOREX za pośrednictwem tej spółki, może zostać uznana za „konsumenta" w rozumieniu art. 17 ust. 1 rozporządzenia nr 1215/2012.

46 W tym względzie należy zauważyć, że z postanowienia odsyłającego ani z akt sprawy znajdujących się w posiadaniu Trybunału nie wynika w żaden sposób, by zawarcie umowy ramowej lub spornej CFD było objęte zakresem działalności zawodowej lub gospodarczej J. Petruchovej. Podobnie, w trakcie rozprawy przed Trybunałem J. Petruchová oświadczyła, że w chwili zawarcia owych umów była studentką i pracowała równocześnie w niepełnym wymiarze godzin, przy czym oświadczenie to nie zostało zakwestionowane przez któregokolwiek z uczestników rozprawy. J. Petruchová stwierdziła również, że wspomniane umowy zostały zawarte poza ramami jej działalności zawodowej.

47 Niemniej, jak wynika z postanowienia odsyłającego, pytanie skierowane do Trybunału dotyczy tego, czy w sytuacji takiej jak opisana w pkt 45 i 46 niniejszego wyroku, osobie fizycznej można odmówić statusu „konsumenta" w rozumieniu art. 17 ust. 1 rozporządzenia nr 1215/2012 ze względu na czynniki takie jak ryzyko związane z zawarciem umowy takiej jak CFD, wartość transakcji, ewentualna fachowa wiedza tej osoby w dziedzinie instrumentów finansowych lub jej aktywna postawa na rynku FOREX.

48 W tym względzie należy w pierwszej kolejności zaznaczyć, iż Trybunał orzekł już, że zakres stosowania przepisów sekcji 4 rozdziału II rozporządzenia nr 1215/2012, regulującej jurysdykcję w sprawach dotyczących umów konsumenckich, obejmuje wszystkie rodzaje umów z wyjątkiem umowy, o której mowa w art. 17 ust. 3 tego rozporządzenia, a mianowicie umowy podróży przewidującej w zamian za cenę ryczałtową połączone świadczenia przewozu i noclegu (zob. podobnie wyrok z dnia 2 maja 2019 r., Pillar Securitisation, C-694/17, EU:C:2019:345, pkt 42).

49 Co za tym idzie, instrumenty finansowe takie jak CFD są objęte zakresem stosowania art. 17–19 rozporządzenia nr 1215/2012.

50 W drugiej kolejności Trybunał wyjaśnił również, że zakres stosowania przepisów owej sekcji 4 rozdziału II rozporządzenia nr 1215/2012 nie jest ograniczony kryterium wysokości kwot (zob. podobnie wyrok z dnia 2 maja 2019 r., Pillar Securitisation, C-694/17, EU:C:2019:345, pkt 42).

51 Jak bowiem podniósł rzecznik generalny w pkt 51 opinii, gdyby art. 17–19 rozporządzenia nr 1215/2012 należało interpretować w ten sposób, że nie znajdują one zastosowania do inwestycji obejmujących znaczące środki, inwestor nie byłby w stanie – wobec braku w tym rozporządzeniu progu, powyżej którego kwota transakcji jest uznawana za znaczącą – przewidzieć, czy będzie mu przysługiwać ochrona na mocy tych przepisów, co byłoby niezgodne z wolą prawodawcy Unii, wyrażoną w motywie 15 wspomnianego rozporządzenia, zgodnie z którym przepisy jurysdykcyjne powinny być w wysokim stopniu przewidywalne.

52 Tymczasem celem rozporządzenia nr 1215/2012 jest zapewnienie pewności prawa, która polega na wzmocnieniu ochrony prawnej osób zamieszkałych na terenie Unii Europejskiej lub mających na jej terenie swoją siedzibę poprzez jednoczesne umożliwienie powodowi łatwego zidentyfikowania sądu, do którego może on wnieść powództwo, a pozwanemu racjonalnego przewidzenia sądu, przed jaki może on być pozwany (wyrok z dnia 4 października 2018 r., Feniks, C-337/17, EU:C:2018:805, pkt 34 i przytoczone tam orzecznictwo).

53 Konieczną zatem konsekwencją powyższych rozważań, a zwłaszcza pkt 51 niniejszego wyroku, jest stwierdzenie, że podniesiona w postanowieniu odsyłającym okoliczność, iż zawarcie CFD może wiązać się dla inwestora z poważnym ryzykiem strat finansowych, jest, jako taka, bez znaczenia dla uznania go za „konsumenta" w rozumieniu art. 17 ust. 1 tego rozporządzenia.

54 W trzeciej kolejności, jeśli chodzi o kwestię, czy posiadanie przez daną osobę fachowej wiedzy w dziedzinie, do której należy zawarta przez nią umowa, takiej jak wiedza, jaką posiada J. Petruchová w dziedzinie CFD w okolicznościach sprawy w postępowaniu głównym, może spowodować utratę przez nią statusu „konsumenta" w rozumieniu art. 17 ust. 1 rozporządzenia nr 1215/2012, należy zwrócić uwagę, że aby dana osoba mogła zostać uznana za konsumenta, wystarczy, by zawarła umowę w celu niezwiązanym z działalnością zawodową lub gospodarczą. Wspomniany przepis nie przewiduje w tym zakresie dodatkowych wymogów.

55 Zważywszy bowiem, że pojęcie „konsumenta" w rozumieniu art. 17 ust. 1 rozporządzenia nr 1215/2012 jest definiowane jako przeciwieństwo pojęcia „podmiotu prowadzącego działalność zawodową lub gospodarczą", ma ono charakter obiektywny i jest niezależne od konkretnego zasobu wiedzy, jaki może mieć dana osoba, czy też od posiadanych przez nią w rzeczywistości informacji (zob. podobnie wyroki: z dnia 3 września 2015 r., Costea, C-110/14, EU:C:2015:538, pkt 21; z dnia 25 stycznia 2018 r., Schrems, C-498/16, EU:C:2018:37, pkt 39).

56 Uznanie, że przyznanie statusu konsumenta stronie umowy może być uzależnione od wiedzy i informacji, jakie posiada ona w danej dziedzinie, a nie od okoliczności, że zawarta przez nią umowa ma na celu zaspokojenie jej osobistych potrzeb lub też nie ma tego celu, oznaczałoby odwołanie się do subiektywnej sytuacji tego kontrahenta. Tymczasem, zgodnie z orzecznictwem przywołanym w pkt 41 niniejszego wyroku, możliwość przyznania danej osobie statusu „konsumenta" należy analizować, odwołując się jedynie do pozycji tej osoby w ramach określonej umowy, z uwzględnieniem natury i celu tej umowy.

57 W czwartej kolejności należy uściślić, że aktywna postawa na rynku FOREX osoby, która składa zlecenia za pośrednictwem spółki brokerskiej i pozostaje tym samym odpowiedzialna za dochodowość swoich inwestycji, nie ma, jako taka, wpływu na możliwość uznania tej osoby za „konsumenta" w rozumieniu art. 17 ust. 1 rozporządzenia nr 1215/2012.

58 Jak bowiem podniósł rzecznik generalny w pkt 53 opinii, art. 17 ust. 1 rozporządzenia nr 1215/2012 nie wymaga, aby w ramach umowy zawartej w celu niezwiązanym z działalnością zawodową lub gospodarczą konsument zachowywał się w określony sposób.

59 Co za tym idzie, chociaż to do sądu odsyłającego należy ustalenie, czy w ramach stosunków umownych z FIBO J. Petruchová rzeczywiście działała poza ramami wszelkiej działalności zawodowej lub gospodarczej i niezależnie od niej oraz wyciągnięcie konsekwencji z tego ustalenia dla możliwości uznania jej za „konsumenta", należy zaznaczyć, że do celów takiej kwalifikacji czynniki takie jak wartość transakcji przeprowadzonych na podstawie umów takich jak CFD, istotne ryzyko strat finansowych związane z zawarciem takich umów, ewentualna fachowa wiedza J. Petruchovej w dziedzinie instrumentów finansowych czy też jej aktywna postawa w ramach takich transakcji, są, jako takie, co do zasady pozbawione znaczenia.

60 Wyjaśniwszy powyższe, do celów uznania danej osoby za „konsumenta" w rozumieniu art. 17 ust. 1 rozporządzenia nr 1215/2012 należy jednakże zbadać jeszcze znaczenie, po pierwsze, wyłączenia instrumentów finansowych z zakresu stosowania art. 6 rozporządzenia Rzym I oraz, po drugie, posiadania przez tą osobę przymiotu „klienta detalicznego" w rozumieniu art. 4 ust. 1 pkt 12 dyrektywy 2004/39.

61 Pojęcie „konsumenta" występujące w innych uregulowaniach prawa Unii może bowiem okazać się użyteczne dla zagwarantowania poszanowania celów realizowanych przez prawodawcę Unii w dziedzinie umów konsumenckich, jak również spójności prawa Unii (zob. podobnie wyrok z dnia 25 stycznia 2018 r., Schrems, C-498/16, EU:C:2018:37, pkt 28).

62 I tak należy zauważyć, po pierwsze, że chociaż pojęcie „konsumenta" jest zdefiniowane w art. 6 ust. 1 rozporządzenia Rzym I w sposób niemal identyczny jak to samo pojęcie w art. 17 ust. 1 rozporządzenia nr 1215/2012, a pierwszy z tych przepisów stanowi, że znajduje zastosowanie do „umow[y] zawart[ej] przez osobę fizyczną w celu, który można uznać za niezwiązany z jej działalnością gospodarczą lub zawodową […]", art. 6 ust. 4 lit. d) rozporządzenia Rzym I, w związku z jego motywami 28 i 30, wyłącza z zakresu przewidzianych w art. 6 ust. 1 i 2 tego rozporządzenia przepisów mających zastosowanie do umów konsumenckich „praw[a] i obowiązk[i] stanowiąc[e] instrument finansowy". Równocześnie, jak wynika z motywu 30 rozporządzenia Rzym I, do celów tego rozporządzenia przez instrumenty finansowe należy rozumieć instrumenty, o których mowa w art. 4 dyrektywy 2004/39, wśród których pkt 9 sekcji C załącznika I do tej dyrektywy wymienia CFD.

63 Jakkolwiek z motywu 7 rozporządzenia Rzym I wynika, że przedmiotowy zakres stosowania oraz przepisy tego rozporządzenia powinny być spójne z rozporządzeniem nr 44/2001, zastąpionym przez rozporządzenie nr 1215/2012, z powyższego nie można jednakże wyprowadzić wniosku, że przepisy rozporządzenia nr 1215/2012 powinny z tego względu być interpretowane w świetle przepisów rozporządzenia Rzym I. Założona przez prawodawcę Unii spójność w żadnym wypadku nie może prowadzić do nadania przepisom rozporządzenia nr 1215/2012 wykładni, która nie wpisywałaby się w ustanowiony w nim system i jego cele (zob. podobnie wyrok z dnia 16 stycznia 2014 r., Kainz, C-45/13, EU:C:2014:7, pkt 20).

64 Należy bowiem stwierdzić, że rozporządzenie Rzym I i rozporządzenie nr 1215/2012 realizują różne cele. O ile rozporządzenie Rzym I służy, zgodnie z jego art. 1 ust. 1 akapit pierwszy, określeniu prawa materialnego mającego zastosowanie do zobowiązań umownych w sprawach cywilnych i handlowych w sytuacji zbiegu norm prawych, rozporządzenie nr 1215/2012 ustanawia reguły umożliwiające ustalenie sądu właściwego dla rozstrzygnięcia sporu z zakresu spraw cywilnych i handlowych, dotyczącego między innymi umowy zawartej między przedsiębiorcą a osobą działającą w celu, który nie może być uważany za jej działalność zawodową lub gospodarczą, w sposób przyznający w takiej sytuacji tej osobie ochronę (zob. podobnie wyrok z dnia 2 maja 2019 r., Pillar Securitisation, C-694/17, EU:C:2019:345, pkt 42).

65 W tym względzie, zważywszy, że instrumenty finansowe takie jak CFD – jak zostało ustalone w pkt 48 i 49 niniejszego wyroku – są objęte zakresem stosowania art. 17–19 rozporządzenia nr 1215/2012, pozbawienie konsumenta ochrony proceduralnej z tego tylko powodu, że takiej ochrony nie przyznają mu przepisy regulujące zbieg norm prawnych, byłoby sprzeczne z celami tego rozporządzenia.

66 Wynika z tego, że wyłączenie instrumentów finansowych z zakresu stosowania art. 6 rozporządzenia Rzym I pozostaje bez wpływu na uznanie danej osoby za „konsumenta" w rozumieniu art. 17 ust. 1 rozporządzenia nr 1215/2012.

67 Po drugie, co się tyczy znaczenia, do celów takiej kwalifikacji, okoliczności, że osoba ta jest „klientem detalicznym" w rozumieniu art. 4 ust. 1 pkt 12 dyrektywy 2004/39, należy przypomnieć, że przepis ten definiuje „klienta detalicznego" jako „klienta, który nie jest klientem [profesjonalnym]". Na mocy art. 4 ust. 1 pkt 11 tej dyrektywy klientem profesjonalnym jest „klient[…] spełniając[y] kryteria ustanowione w załączniku II" do wspomnianej dyrektywy.

68 Zgodnie z sekcją I załącznika II do dyrektywy 2004/39 do celów tej dyrektywy za klientów profesjonalnych w odniesieniu do wszelkiego rodzaju usług inwestycyjnych i działalności inwestycyjnej oraz instrumentów finansowych należy uznać, po pierwsze, podmioty, które w celu prowadzenia działalności na rynkach finansowych muszą uzyskać zezwolenie lub są objęte odpowiednimi uregulowaniami, takie jak instytucje kredytowe lub przedsiębiorstwa inwestycyjne; po drugie, duże przedsiębiorstwa spełniające dwa z trzech wymogów dotyczących wielkości aktywów, a mianowicie zestawienie bilansowe wynoszące ogółem 20 000 000 EUR, obrót netto wynoszący 40 000 000 EUR i fundusze własne wynoszące 2 000 000 EUR; po trzecie, jednostki lub instytucje publiczne takie jak rządy krajowe, banki centralne lub Bank Światowy; i po czwarte, inni inwestorzy instytucjonalni. Podmioty należące do jednej z tych czterech kategorii mogą jednakże wnosić o traktowanie zastrzeżone dla podmiotów nieprofesjonalnych.

69 Zgodnie z przepisami sekcji II załącznika II do dyrektywy 2004/39 klienci inni niż wymienieni w sekcji I tego załącznika mogą być traktowani, na ich wniosek, jak klienci profesjonalni. Aby klient, w odniesieniu do którego nie można uznać, że posiada wiedzę rynkową oraz doświadczenie rynkowe porównywalne z posiadanymi przez klientów profesjonalnych, mógł być traktowany jak klient profesjonalny, jego sytuacja musi zostać poddana właściwej uprzedniej ocenie. Przyznanie klientowi statusu klienta profesjonalnego pozwala zatem przyjąć, że spełnia on co najmniej dwa z trzech kryteriów, do których należą, po pierwsze, przeprowadzenie średnio dziesięciu transakcji o znacznej wielkości na kwartał w okresie poprzedzających czterech kwartałów; po drugie, posiadanie portfela instrumentów finansowych o wartości przekraczającej 500 000 EUR; lub, po trzecie, obecność w sektorze finansowym w celach zawodowych przez co najmniej rok.

70 Wyjaśniwszy powyższe, należy zauważyć, że przez „klienta" w rozumieniu art. 4 ust. 1 pkt 10 dyrektywy 2004/39, niezależnie od posiadanego przez niego statusu „klienta profesjonalnego" lub „klienta detalicznego", rozumie się „każdą osobę fizyczną lub prawną, na której rzecz przedsiębiorstwo inwestycyjne świadczy usługi inwestycyjne i/lub dodatkowe".

71 Co za tym idzie, w odróżnieniu od „konsumenta", który, jak to wynika z art. 17 ust. 1 rozporządzenia nr 1215/2012, jest osobą fizyczną, „klient detaliczny" w rozumieniu art. 4 ust. 1 pkt 12 dyrektywy 2004/39 może być również osobą prawną.

72 W szczególności, jak podniósł co do istoty rzecznik generalny w pkt 85 opinii, klienci detaliczni mogą być osobami prawnymi, które nie spełniły dwóch z trzech kryteriów pozwalających zrównać ich z klientami profesjonalnymi i traktować jak takich klientów na podstawie przepisów sekcji II załącznika II do dyrektywy 2004/39, lub osobami prawnymi, które wprawdzie są zaliczane do klientów profesjonalnych, ale wystąpiły na podstawie przepisów sekcji I załącznika II do tej dyrektywy o traktowanie zastrzeżone dla klientów nieprofesjonalnych.

73 Z powyższego wynika również, że uznanie za „klienta detalicznego” w rozumieniu art. 4 ust. 1 pkt 10 i 12 dyrektywy 2004/39 nie jest warunkowane brakiem prowadzenia działalności gospodarczej przez zainteresowaną osobę, w odróżnieniu od uznania za „konsumenta” w rozumieniu art. 17 ust. 1 rozporządzenia nr 1215/2012.

74 Ponadto przewidziane w tych przepisach kwalifikacje danej osoby jako „konsumenta” i jako „klienta detalicznego” realizują różne cele.

75 Pierwsza z tych kwalifikacji przyznaje bowiem, jak wynika z pkt 64 niniejszego wyroku, ochronę przy ustalaniu sądu właściwego dla rozstrzygnięcia sporu z zakresu spraw cywilnych i handlowych, druga natomiast służy, jak wynika z przepisów sekcji I załącznika II do dyrektywy 2004/39, zapewnieniu ochrony inwestora między innymi w odniesieniu do zakresu informacji, jakie przedsiębiorstwo inwestycyjne jest zobowiązane mu dostarczyć.

76 W konsekwencji, choć nie można wykluczyć, że „klient detaliczny” w rozumieniu art. 4 ust. 1 pkt 12 dyrektywy 2004/39 może zostać uznany za „konsumenta” w rozumieniu art. 17 ust. 1 rozporządzenia nr 1215/2012, jeżeli jest osobą fizyczną działającą w celu niezwiązanym z jakąkolwiek działalnością zawodową lub gospodarczą, te dwa pojęcia, zważywszy na różnice co do ich zakresu oraz celów realizowanych przez przepisy je przewidujące, nie pokrywają się całkowicie.

77 Wynika z tego, że uznanie zainteresowanej osoby za „klienta detalicznego” w rozumieniu art. 4 ust. 1 pkt 12 dyrektywy 2004/39 pozostaje, jako takie, co do zasady pozbawione znaczenia dla uznania jej za „konsumenta” w rozumieniu art. 17 ust. 1 rozporządzenia nr 1215/2012.

78 Biorąc pod uwagę całość powyższych rozważań, na przedstawione pytanie należy odpowiedzieć, iż art. 17 ust. 1 rozporządzenia nr 1215/2012 należy interpretować w ten sposób, że osoba fizyczna, która na podstawie umowy takiej jak CFD zawarta ze spółką brokerską przeprowadza transakcje na rynku FOREX za pośrednictwem tej spółki, musi zostać uznana za „konsumenta” w rozumieniu tego przepisu, jeżeli zawarcie tej umowy nastąpiło w celu niezwiązanym z jakąkolwiek działalnością zawodową lub gospodarczą tej osoby, czego ustalenie należy do sądu odsyłającego. Do celów takiej kwalifikacji pozbawione co do zasady znaczenia są, jako takie, po pierwsze, czynniki takie jak wartość transakcji przeprowadzonych na podstawie umów takich jak CFD, istotne ryzyko strat finansowych związane z zawarciem takich umów, ewentualna fachowa wiedza takiej osoby w dziedzinie instrumentów finansowych czy też jej aktywna postawa w ramach takich transakcji, oraz, po drugie, okoliczność, że instrumenty finansowe nie są objęte zakresem stosowania art. 6 rozporządzenia Rzym I lub że osoba ta jest „klientem detalicznym” w rozumieniu art. 4 ust. 1 pkt 12 dyrektywy 2004/39.

W przedmiocie kosztów

79 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (pierwsza izba) orzeka, co następuje:

Artykuł 17 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych należy interpretować w ten sposób, że osoba fizyczna, która na podstawie umowy takiej jak kontrakt finansowy na transakcje różnicowe zawarty ze spółką brokerską przeprowadza transakcje na międzynarodowym rynku wymiany walut FOREX (*Foreign Exchange*) za pośrednictwem tej spółki, musi zostać uznana za „konsumenta” w rozumieniu tego

przepisu, jeżeli zawarcie tej umowy nastąpiło w celu niezwiązanym z jakąkolwiek działalnością zawodową lub gospodarczą tej osoby, czego ustalenie należy do sądu odsyłającego. Do celów takiej kwalifikacji pozbawione co do zasady znaczenia są, jako takie, po pierwsze, czynniki takie jak wartość transakcji przeprowadzonych na podstawie umów takich jak kontrakty finansowe na transakcje różnicowe, istotne ryzyko strat finansowych związane z zawarciem takich umów, ewentualna fachowa wiedza takiej osoby w dziedzinie instrumentów finansowych czy też jej aktywna postawa w ramach takich transakcji, oraz, po drugie, okoliczność, że instrumenty finansowe nie są objęte zakresem stosowania art. 6 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 593/2008 z dnia 17 czerwca 2008 r. w sprawie prawa właściwego dla zobowiązań umownych (Rzym I) lub że osoba ta jest „klientem detalicznym" w rozumieniu art. 4 ust. 1 pkt 12 dyrektywy 2004/39/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie rynków instrumentów finansowych, zmieniającej dyrektywę Rady 85/611/EWG i 93/6/EWG i dyrektywę 2000/12/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz uchylającej dyrektywę Rady 93/22/EWG.

Podpisy